

Prydnadsväxter
Skadedjur

BLADNEMATODER I PRYDNADSVÄXTER

Jordgubbsbladnematoden (*Aphelenchoides fragariae*) och krysantemumbladnematoden (*A. ritzemabosi*) har båda stora värdväxtkretsar. Angrepp förekommer i en mängd olika krukväxtslag, av vilka *Begonia* och *Saintpaulia* tillhör de mest utsatta. Inkräktarna är mycket små, 0,5–1,2 mm, och kan endast påvisas med hjälp av mikroskop.

Skadebild

Skadebilden varierar beroende på hur nematoderna lever. De kan leva på ytan av vävnaderna (ektoparasitiskt) eller inne i vävnaderna (endoparasitiskt).

Gulbruna-bruna, utflytande fläckar på *Begonia* orsakade av bladnematoder.
Foto: Karl-Fredrik Berggren

I *Saintpaulia* lever nematoderna i regel ektoparasitiskt mellan bladen inne i de små bladknopparna, vilket ger skador i form av avgränsade bruna, skimrande, insjunkna fläckar i de framväxande bladen. Skadan syns först på bladets undersida. Efterhand syns fläckarna även från ovasidan som döda partier. Hela bladet och plantan blir hård och kompakt, ofta utvecklas dessutom en mängd små blad vid jordytan. Hos *Begonia*, där nematoderna lever endoparasitiskt, yttrar sig angreppet i utflytande, till en början vattniga fläckar mellan nerverna. Efterhand som cellerna sugts ut och dör skiftar fläckarna färg från gulbrunt till brunt. På undersidan uppvisar bladet ett kopparliknande skimmer.

Calceolaria, krysantemum, *Primula* och rudbeckia uppvisar andra typer av symptom med av nerverna väl avgränsade fläckar i olika gula och bruna nyanser.

Asplenium får liknande fläckar mellan nerver-

Sommarrudbeckia med tydligt markerade fläckar. Nematoderna lever inne i bladet.
Foto: Kajsa Göransson

Saintpaulia med små, utvecklade blad.
Foto: Stanislaw Kalt.

na som krysantemum men kan dessutom få missbildade blad med inskränningar i bladytan. Dessa missbildningar dyker även upp hos *Streptocarpus*, som i likhet med *Saintpaulia* utvecklar onormalt hårda blad. Här är ofta de nyutbildade bladen onormalt tjocka och odifferentierade.

Biologi

Bladnematoder är starkt beroende av fuktig miljö. De trivs därför bra i den vattenfilm som i fuktig miljö omger bladknoppar och blad, och som alltid förekommer inuti bladknopparna. Tack vare denna vattenfilm sprider sig nematoderna från blad till blad och från planta till planta och kan tränga in i bladen via klyvöppningarna eller in i bladknoppen. De punkterar cellerna med sin muntagg och suger ur dem, vilket medför att cellerna dör eller att cellfunktionen störs. Nematoderna har en generationstid på ca 11 dagar vid 18°C. En hona kan under gynnsamma förhållanden producera 20–30 ägg på några få dagar. Äggen kläcks efter 3–4 dagar och efter 9–10 dagar är juvenilerna könsmogna individer.

Åtgärder

Då många krukväxter förökas vegetativt, är det synnerligen viktigt att utgå från nematodfritt modermaterial. En okulär besiktning är dock inte

Jordgubbsbladnematoder inuti bladvävnad.
Foto: Linda Kauri

tillräcklig för att välja ut nematodfria moderplanter, utan en mikroskopisk nematodundersökning bör föregå. Ej heller en s.k. vävnadskultur eller meristemförökning är någon garanti för att plantorna är nematodfria, såvida inte förökningen skett via ett mycket litet meristem. I övrigt är det viktigt att hålla bord och mattor rena. Detta gäller i synnerhet vid angrepp av krysantemumbladnematoden, som kan överleva i vissna växtdelar i flera år.

Litteratur

- Siddiqi, M. R. 1974. *Aphelenchoides ritzemabosi* C.I.H. Desc. of Plant Parasitic nematodes Set 3. No 32.
Siddiqi, M. R. 1975. *Aphelenchoides fragariae*. C.I.H. Desc. of Plant Parasitic nematodes Set 5. No 74.

Text: Anita Banck

SLU, Inst. för
växtskyddsvetenskap
Box 44, 230 53 Alnarp
Tel: 040-41 50 00
Fax: 040-46 21 66

e-post: Anita.Banck@vsv.slu.se

November 1996 rev.

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU Inst. för entomologi. Tel 018-67 23 47.

ISSN 0281-8566

© Sveriges lantbruksuniversitet

**Ansvarig
utgivare:**

Maj-Lis Pettersson

Redaktörer:

Jordbruk:
Ulla Ekström, Alnarp
Maj-Lis Pettersson, Uppsala
Trädgård:
Maj-Lis Pettersson

Distribution:

SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel. 018-67 11 00
Fax. 018-67 28 54